Lietas arhīva Nr. A42-00547-23/36
ECLI:LV:ADRJJTN:2023:0307.A420228022.6.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
JELGAVAS TIESU NAMS

S P R I E D U
Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2023. gada 7. martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S. Ozola,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc pieteicēja /pers. C/ (*/pers. C/*) pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss un pamata sociālās palīdzības pabalsts.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Jelgavas novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu komisijas (turpmāk – komisija) 2022. gada 31. maija lēmumu Nr. JNP/2-30.1/22/11 (turpmāk – lēmums), atstājot negrozītu Jelgavas novada sociālā dienesta (turpmāk – dienests) 2022. gada 28. aprīļa lēmumu Nr. 2-15/1047, atteikts piešķirt pieteicējam trūcīgas mājsaimniecības statusu un pamata sociālās palīdzības pabalstu. Lēmuma pamatojumā norādīts turpmāk minētais.

[1.1] Dienestam veicot pieteicēja dzīvesvietas apsekošanu, tika konstatēts, ka kopā ar pieteicēju vienā mājsaimniecībā dzīvo viņa māte un māsa. Tā kā pieteicēja māte (un māsa) saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta pirmās daļas 4. punktā noteikto uzturēšanās atļauju Latvijā uzrādīt nevarēja, kā arī pieteicēja māte nebija iesniegusi ienākumus apliecinošus dokumentus un konta izdrukas, tādējādi pamatoti tika konstatēts pamats atteikt piešķirt pieteicējam trūcīgas mājsaimniecības statusu un pamata sociālās palīdzības pabalstu. Faktiskā un tiesiskā situācija nebija mainījusies arī uz komisijas lēmuma pieņemšanas brīdi.

[1.2] Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36. panta pirmajai daļai, lai pieņemtu lēmumu par trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa vai sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu mājsaimniecībai, izvērtē mājsaimniecības kopējos materiālos resursus.

Pieteicējs dzīvo vienā kopējā mājsaimniecībā ar savu māti un māsu, kuru kopējos mājsaimniecības materiālos resursus izvērtēt nevarēja, jo pieteicēja māte neatbilst Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta pirmās daļas nosacījumiem, kā arī netika iesniegti Ministru kabineta 2020. gada 17. decembra noteikumu Nr. 809 "Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanu un sociālās palīdzības saņemšanu" (turpmāk – noteikumi Nr. 809) 2. punktā noteiktie dokumenti.

[2] Pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss un pamata sociālās palīdzības pabalsts. Pieteikumā un tā papildinājumos norādīti turpmāk minētie argumenti (*atreferēti, kas attiecies uz strīdus būtību*).

[2.1] Pieteicējs apstiprina, ka dzīvo kopā vienā mājsaimniecībā ar māti un māsu, un ka ģimenei ir zemi ienākumi. Pieteicēja mātei Latvijā nav darba, viņa ir nodarbināta kā pašnodarbinātā interneta vietnē /Nosaukums/. Ģimene saņem vienreizēju ikgadēju palīdzību 200 *euro* no /Nosaukums 2/ fonda, kā arī humāno palīdzību no Jelgavas baptistu draudzes. Kopējie ienākumi uz vienu cilvēku ir zemāki par minimālo izpeļņu. Pieteicēja māsai ir veselības problēmas un ar to saistītos veselības aprūpes pakalpojumus apmaksā cita persona, kas nav ģimenes loceklis. Pieteicējs sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru darbu nav atradis, bet periodiski pats sniedz palīdzību datoru remontā.

[2.2] Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde informēja, ka pieteicēja mātei ir iespējams saņemt D vīzu, tiklīdz tiks iesniegti visi nepieciešamie dokumenti. Pieteicēja māte jau no 2019. gada risina robežvīzas atļaujas saņemšanu, un tiklīdz tā tiks nokārtota, pieteicēja māte varēs saņemt uzturēšanās atļauju Latvijā. Norādot uz šiem apstākļiem, dienests tos neņēma vērā. Tā kā pieteicēja mātei nav derīga primārā reģistrācijas dokumenta (vīzas vai uzturēšanās atļauja), jautājums par pieteicēja mātes tiesisko statusu Latvijā uz šo brīdi vēl nav atrisināts.

[3] Komisija un dienests rakstveida paskaidrojumos tiesai norāda, ka pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, balstoties uz iestāžu lēmumos ietverto pamatojumu.

Motīvu daļa

[4] Lietā ir strīds par to, vai pastāv tiesību normās noteiktie priekšnosacījumi pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai par trūcīgas mājsaimniecības statusa un pamata sociālās palīdzības pabalsta noteikšanu.

[5] Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta pirmās daļas 2. un 4. punktu tiesības saņemt šajā likumā noteiktos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību ir ārzemniekiem, kuriem izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja vai piešķirts Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss Latvijas Republikā, un minēto personu ģimenes locekļiem (kuriem ir tiesības ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā).

Šā likuma 36. pantā ir noteikti materiālās situācijas izvērtēšanas un sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanas nosacījumi, kas paredz, ka sociālais dienests pirms lēmuma pieņemšanas izvērtē mājsaimniecības kopējos materiālos resursus. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 40. punkts noteic, ka *mājsaimniecība* ir vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus. Tāpat likuma 4. panta pirmā daļa noteic, ka sociālos pakalpojumus sniedz, tikai pamatojoties uz sociālā darba speciālista veiktu personas individuālo vajadzību un resursu novērtējumu.

Tātad no norādītajām tiesību normām izriet, ka sociālajam dienestam piešķirtais izvērtēšanas pienākums prasa ne tikai vērtējumu par mājsaimniecības materiālo resursu atbilstību trūcīgas mājsaimniecības prasībām, bet arī plašāku vērtējumu par katras mājsaimniecībā esošas personas tiesisko statusu un tās individuālo vajadzību un resursu novērtējumu.

[6] Komisijas lēmumā (atteikumā piešķirt pieteicēja mājsaimniecībai (visām vienā mājoklī dzīvojošajām personām) trūcīgas mājsaimniecības statusu un pamata sociālās palīdzības pabalstu) jau sākotnēji, veicot katras pieteicēja mājoklī dzīvojošās personas individuālo izvērtējumu, pamatoti konstatēts, ka pieteicēja māte neatbilst Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta pirmās daļas 2. un 4. punktā noteiktajam personas statusam, kurai ir tiesības saņemt šajā likumā noteiktos sociālos pakalpojumus. Proti, pieteicēja mātei kā pieteicēja ģimenes loceklei nav izsniegta pastāvīgās uzturēšanas atļauja Latvijā, kā arī kā ārzemniecei (/Nosaukums 3/ pilsone) nav izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Par šo faktu lietā strīda nav, ko apliecina paša pieteicēja sniegtie paskaidrojumi (ietverti pieteikumā) tiesai. Līdz ar to, pieteicējam atzīstot šo faktu un līdz lietas izskatīšanas pēc būtības pabeigšanai neiesniedzot tiesā pierādījumus, kas pierādītu pretējo, tiesai nav pamata pievērsties šā fakta pārbaudei un pierādījumu vērtējumam.

No minētā secināms ka, nekonstatējot kādas no vienā mājsaimniecībā dzīvojošas personas tiesiskā statusa atbilstību likumā noteikto sociālo pakalpojumu saņemšanai, nav iespējams veikt šādas personas materiālo resursu – ienākumu un īpašuma – izvērtējumu, un individuāli paredzēt šādas personas līdzdarbību (it sevišķi, ja tā ir darbspējīgā vecumā).

[7] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7. pants nosaka, ka klientam ir pienākums aktīvi iesaistīties savas problēmas risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus; sniegt ziņas par sevi, sadarboties ar sociālo dienestu savas sociālās situācijas novērtēšanā un pildīt sociālā dienesta ieteikumus šīs situācijas uzlabošanai; aktīvi darboties, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus. Minētā likuma 36. panta otrajā daļā ir noteikts, ka personām darbspējīgā vecumā, kura vēlas saņemt sociālās palīdzības pabalstus, ir pienākums reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā un pildīt bezdarbnieka pienākumus.

Sociālajās tiesībās ir svarīgi un savstarpēji saistīti divi principi – palīdzības subsidiaritāte un personas līdzdarbība. Tādēļ normās ietverti kritēriji personām, kuras ir tiesīgas saņemt palīdzību. Lai noskaidrotu, vai persona tiem atbilst, personai pašai ir aktīvi jālīdzdarbojas administratīvajā procesā un jāsniedz iestādei un tiesai lēmuma pieņemšanai nepieciešamās ziņas. Minētās informācijas sniegšana palīdz iestādei un tiesai noskaidrot, vai sociālā palīdzība atbilstoši tiesību normās noteiktajiem kritērijiem tiešām ir nepieciešama. Tādējādi līdzdarbošanās administratīvajā procesā ir paša pieteicēja interesēs, un līdzdarbības pienākuma izpilde var mainīt lietas iznākumu (*Senāta 2018. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-26/2018 (A420220014) 9. punkts*).

Tā kā ne komisijas (dienesta), ne šobrīd tiesas rīcībā nav informācijas par pieteicēja mātes uzturēšanās Latvijā tiesisko pamatu, līdz ar to nav iespējams veikt turpmāku pieteicējas mātes individuālu vajadzību un resursu novērtējumu (ienākumu, īpašumu un kā darbspējīgā vecumā esošas personas līdzdarbības pienākumu izpildes izvērtējumu), lai izvērtētu mājsaimniecībā esošo personu sociālo un materiālo situāciju, aprēķinātu sociālās palīdzības pabalstu apmēru un noteiktu līdzdarbības pienākumus.

[8] Tā kā pats pieteicējs ne iestādei, ne tiesai nebija sniedzis ziņas, kas, ja būtu atbilstošas pastāvošiem apstākļiem, varētu novest pie cita rezultāta, tiesa ņem vērā tai zināmos faktus un taisa tiem atbilstošu spriedumu. Turklāt lietas sagatavošanas izskatīšanai laikā pieteicējam tika sniegti norādījumi, kādi pierādījumi iesniedzami, lai panāktu pieteicējam labvēlīgu rezultātu (*lietas 90. lapa*).

Tiesa secina, ka faktiskā un tiesiskā situācija nav mainījusies, jo lietā nav informācijas par pieteicēja mātes uzturēšanās Latvijas Republikā tiesisko pamatu, līdz ar to minētā persona neatbilst Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta pirmās daļas 2. un 4. punktam noteiktajām prasībām, proti, persona, kurai būtu tiesības saņemt šajā likumā noteiktos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību.

Pastāvot šādiem apstākļiem, noraidāms ir pieteicēja pieteikums par prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanu.

[9] Citiem pieteicēja tiesā iesniegtajiem pierādījumiem nav nozīmes konkrētajā lietā izskatāmā prasījuma robežās noskaidrojamo apstākļu (faktu) pierādīšanai. Tiesa šīs lietas ietvaros nevērtē, kādu apstākļu dēļ pieteicēja mātei nav izsniegts (vai kavējas tā izsniegšana) uzturēšanās Latvijā pamatojošs dokuments. Tāpat šīs lietas ietvaros nav nozīmes pieteicēja norādītajam, ka viņš šajā lietā un citā lietā ir atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā. Šāds tiesneša lēmums saistīts *tikai ar pieteicēja* mantiskā stāvokļa izvērtējumu konkrētās procesuālās darbības veikšanas brīdī, lai nepamatoti neierobežotu pieteicēja iespējas vērsties administratīvajā tiesā, un šādam tiesneša lēmuma nav juridiskas nozīmes (tas neveido tiesu praksi un nav atzīstams par pierādījumu), lai konstatētu Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteikto seku iestāšanos par trūcīgas mājsaimniecības atbilstību noteiktajiem kritērijiem.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Minētā panta piektā daļa noteic, ka šā panta ceturtajā daļā paredzētais pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.).

Ar tiesneša 2022. gada 7. aprīļa lēmumu pieteicējs atbrīvots no valsts nodevas samaksas, līdz ar to pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam būtu uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu. Tomēr, ievērojot to, ka pieteicējs pieteikumu iesniedzis par administratīvo aktu sociālās drošības jomā, minētais pienākums uz pieteicēju nav attiecināms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251. pantu un 289.–291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ (*/pers. C/*) pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss un pamata sociālās palīdzības pabalsts.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajai apgabaltiesai viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās

rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese S. Ozola